

Секція А1 Освітні науки	
УДК 378.147:811.111'271	
Дата першого надходження статті до видання	2026-08-01
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-09-01
Дата публікації/оприлюднення	2026-09-01

Методика розвитку академічної та професійної комунікації англійською мовою у студентів

Анастасія Олександрівна Трофименко,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

<https://orcid.org/0000-0001-6371-5589>

Аліна Анатоліївна Крук,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної
літератури

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

krukso@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0867-1410>

Тетяна Володимирівна Томащук

старший викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ttanyshka99@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-7221-8043>

Анотація. У статті здійснено системний аналіз методичних підходів до розвитку академічної та професійної комунікації англійською мовою у студентів закладів вищої освіти України в умовах євроінтеграційних процесів та зростаючих вимог до іншомовної підготовки фахівців. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю приведення змісту та форм навчання англійської мови у відповідність до сучасних стандартів міжнародної академічної мобільності та професійної взаємодії. На основі комплексного аналізу нормативних документів, зокрема Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) та Методичних рекомендацій МОН (2023), визначено й систематизовано структурні компоненти іншомовної комунікативної компетентності: лінгвістичний, дискурсивний, прагматичний, соціолінгвістичний та стратегічний. Обґрунтовано взаємозв'язок між зазначеними компонентами та їхню роль у забезпеченні ефективної англомовної взаємодії в академічному й фаховому середовищі. Запропоновано поетапну методичну модель послідовного формування навичок академічного та професійного спілкування англійською мовою, яка охоплює три взаємопов'язані етапи: діагностично-мотиваційний (вхідне тестування EF SET, Oxford Placement Test, аналіз потреб здобувачів, формування внутрішньої мотивації до вивчення англійської мови), операційно-діяльнісний (робота з корпусами COCA та BNC, академічне письмо, ділова комунікація, застосування інтерактивних технологій) та рефлексивно-оцінювальний (підсумкове тестування, самооцінка та взаємооцінка, аналіз портфоліо досягнень). Здійснено порівняльний аналіз цифрових інструментів для розвитку англомовної комунікації за функціональними групами: корпусних баз даних, редакторських засобів (Grammarly, ProWritingAid), інтерактивних платформ (Quizlet,

Kahoot) та сервісів відеоконференцій (Zoom, MS Teams). Розроблено типологію навчальних завдань рецептивного, продуктивного та інтерактивного типів для обох видів комунікації з урахуванням рівня мовної підготовки студентів. Запропоновано критеріальну систему оцінювання рівня сформованості комунікативних умінь за чотири параметрами: лексико-граматична правильність, дискурсивна компетентність, жанрова відповідність, прагматична ефективність. Кожний параметр деталізовано через сукупність показників, що уможливорює об'єктивне вимірювання динаміки розвитку англомовних умінь протягом навчального курсу. Практичне значення результатів полягає у можливості їх безпосереднього впровадження у навчальний процес ЗВО для підвищення якості іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти різних спеціальностей.

Ключові слова: академічна комунікація, професійна комунікація, англійська мова, методика навчання, студенти, заклади вищої освіти, цифрові інструменти, іншомовна компетентність.

Methodology for Developing Academic and Professional Communication in English Among University Students

Anastasiia Trofymenko,

Ph.D. in Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department Germanic Languages and Foreign Literature,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University,
<https://orcid.org/0000-0001-6371-5589>

Alina Kruk,

PhD in Philology, Senior Lecturer at the Department of Germanic and Slavic Philology and
Foreign Literature
Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
krukso@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0867-1410>

Tetiana Tomashchuk

Senior Lecturer Department of Ukrainian Studies and Intercultural Communication
Lviv State University of Life Safety
ttanyshka99@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-7221-8043>

Abstract. The article provides a systematic examination of methodological strategies aimed at fostering academic and professional English communication competencies among Ukrainian university students. Given Ukraine's accelerating integration into European educational frameworks and the enactment of the Law "On the Use of English in Ukraine" (2024), the study addresses the urgent need to align English language instruction with contemporary requirements for international scholarly exchange and workplace interaction. Drawing upon national regulatory documents and MoES Methodological Recommendations (2023), the research identifies five core dimensions of communicative competence – linguistic, discursive, pragmatic, sociolinguistic, and strategic – and clarifies their interplay within academic and professional contexts. A three-stage instructional model is advanced: the diagnostic-motivational phase employs standardized placement instruments (EF SET, Oxford Placement Test) alongside learner needs analysis; the operational-activity phase integrates corpus-assisted learning (COCA, BNC), genre-based academic writing, and business communication practice through interactive technologies; the reflective-evaluative phase

incorporates summative assessment, peer review, and portfolio analysis to track learner progress. Digital resources supporting English communication development are classified into four functional categories: corpus databases, writing enhancement tools (Grammarly, ProWritingAid), gamified platforms (Quizlet, Kahoot), and videoconferencing environments (Zoom, MS Teams). The study further elaborates a task typology encompassing receptive, productive, and interactive formats calibrated to varying proficiency levels. A four-criterion assessment framework is introduced, measuring lexical-grammatical accuracy, discourse organization, genre appropriateness, and pragmatic effectiveness, each operationalized through specific descriptors enabling objective monitoring of skill progression. The findings offer a readily applicable instructional toolkit for enhancing English-language preparation across diverse specializations in Ukrainian higher education.

Keywords: academic communication, professional communication, English language, teaching methodology, students, higher education institutions, digital tools, foreign language competence.

Вступ

Актуальність проблеми. Інтеграція України до глобального наукового та економічного простору зумовлює нагальну потребу у формуванні у студентів ЗВО сталих навичок академічної та професійної комунікації англійською мовою. Ухвалення Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» від 04.06.2024 р. № 3760-20 визначило англійську мову як обов'язковий компонент професійної підготовки фахівців та встановило чіткі вимоги до рівня володіння нею на різних щаблях освітньої системи [11]. Методичні рекомендації МОН від 25.07.2023 р. № 898 деталізували шляхи імплементації цих вимог у навчальний процес ЗВО, зокрема щодо запровадження англійських курсів фахового спрямування та досягнення рівня не нижчого за B2 за Загальноєвропейською шкалою [8]. Водночас дослідження останніх років засвідчують, що значна частина здобувачів вищої освіти демонструє недостатній рівень готовності до англійської професійної взаємодії, що створює розрив між нормативними вимогами та реальним станом іншомовної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку іншомовної комунікативної компетентності є предметом активних наукових дискусій. Н. Мукач, Т. Горохівська, О. Ієвлев, Н. Чубінська та В. Кобрин здійснили ґрунтовний аналіз поняттєво-категорійного апарату іншомовної комунікативної компетентності, виокремивши лінгвістичний, соціолінгвістичний, прагматичний та стратегічний компоненти як невід'ємні складники успішної міжкультурної комунікації [9]. У подальшому ці дослідники узагальнили досвід формування іншомовної комунікативної компетентності на прикладі Національного університету «Львівська політехніка», констатували, що інтегрування предметного змісту з мовною підготовкою суттєво підвищує мотивацію студентів [10].

Л. Лозинська, Н. Курах та І. Депчинська дослідили формування іншомовної комунікативної компетентності, акцентувавши увагу на поєднанні комунікативного підходу з автентичними матеріалами фахового спрямування [5]. І. Турчин, Н. Городецька, С. Добровольська та Н. Гавришків обґрунтували специфіку підвищення комунікативної компетентності на прикладі підготовки юристів, наголосивши на використанні ситуативних завдань та кейс-методу [13]. Л. Максимчук проаналізувала потенціал інтерактивних технологій у підготовці студентів до професійної комунікації, зокрема роль вебквестів та платформ Quizlet і Kahoot [6]. О. Коваленко визначила дигіталізацію навчального процесу як необхідну умову ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності [3].

Окремий напрям становить англомовна підготовка аспірантів. А. Марчишина та О. Галайбіда розглянули змістово-методичний аспект англомовної підготовки аспірантів, визначивши ключові жанри академічного письма та усного наукового дискурсу [7]. О. Чайковська дослідила ефективність корпусних механізмів для покращення володіння академічною англійською мовою серед аспірантів [14]. Н. Коротка з'ясувала особливості формування мотивації навчальної діяльності аспірантів у процесі вивчення англійської мови [4]. Т. Анпілогова, О. Бондар-Фурса та Ю. Бондаренко проаналізували специфіку навчання англійської мови професійного спрямування у цифрову епоху [1]. Є. Ісакова дослідила роль ділової англійської мови як міжнародного комунікаційного інструменту [2]. І. Shkarban проаналізувала особливості навчання ЕАР із використанням CLIL [15]. О. Титаренко, Н. Леміш, О. Леута та ін. розробили педагогічні стратегії викладання мовознавчих дисциплін в аспірантурі [12].

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри значний доробок, комплексна методика розвитку академічної та професійної комунікації англійською мовою, яка б інтегрувала нормативні вимоги чинного законодавства, цифрові інструменти та корпусні технології у цілісну поетапну модель, залишається недостатньо розробленою.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні поетапної методичної моделі розвитку академічної та професійної англомовної комунікації як системної складової іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти; визначенні дидактичного потенціалу корпусних технологій (COCA, BNC) та цифрових інструментів (Grammarly, ProWritingAid, Quizlet, Kahoot) як інтегрованих засобів формування комунікативної компетентності; систематизації структурних компонентів іншомовної комунікативної компетентності – лінгвістичного, дискурсивного, прагматичного, соціолінгвістичного та стратегічного – у їхньому взаємозв'язку відповідно до вимог Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) та Методичних рекомендацій МОН (2023). Подальшого розвитку набули підходи до інтеграції діагностичних процедур, інтерактивних технологій та критеріального оцінювання у єдину систему формування англомовних академічних і професійних умінь у закладах вищої освіти.

Практичне значення дослідження полягає в узагальненні методичного досвіду застосування цифрових ресурсів та корпусних баз даних для розвитку англомовної комунікації у навчальному процесі ЗВО. Запропоновані підходи можуть бути використані під час розроблення робочих програм навчальних дисциплін з англійської мови за професійним спрямуванням, укладання навчально-методичних комплексів, організації самостійної роботи здобувачів освіти, проведення діагностичних та підсумкових контрольних заходів, а також реалізації міждисциплінарних освітніх проєктів, спрямованих на підвищення рівня англомовної підготовки. Практичні результати дослідження сприяють формуванню загальних і фахових компетентностей здобувачів освіти та забезпеченню досягнення програмних результатів навчання відповідно до вимог чинного законодавства України у сфері вищої освіти.

Мета статті – систематизувати й теоретично обґрунтувати методику розвитку академічної та професійної комунікації англійською мовою у студентів ЗВО на основі аналізу практичного досвіду, нормативної бази та сучасних цифрових ресурсів.

Результати

Формування англомовної академічної та професійної комунікативної компетентності передбачає цілеспрямований розвиток низки взаємопов'язаних складових, кожна з яких виконує специфічну функцію у забезпеченні ефективної іншомовної взаємодії. На основі аналізу положень Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024), Методичних рекомендацій МОН (2023) та сучасних лінгводидактичних досліджень нами виокремлено п'ять структурних компонентів зазначеної компетентності: лінгвістичний, дискурсивний, прагматичний,

соціолінгвістичний та стратегічний. Кожен із них відображає окремий аспект мовленнєвої діяльності здобувача освіти в умовах академічного та фахового спілкування і конкретизується через відповідні знання, вміння й комунікативні дії. Узагальнену характеристику виділених компонентів подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Структурні компоненти академічної та професійної англомовної комунікативної компетентності

Компонент	Академічна комунікація	Професійна комунікація
Лінгвістичний	Академічна лексика, термінологія, засоби когезії тексту	Фахова термінологія, ділова лексика, мовні кліше
Дискурсивний	Побудова статті, тез, анотації; логічне структурування аргументації	Ділові листи, звіти, презентації, протоколи; ведення переговорів
Прагматичний	Формулювання дослідницьких цілей, критичний аналіз джерел	Презентація ідей, переконання, ведення переговорів, розв'язання конфліктів
Соціолінгвістичний	Регістрові особливості наукового дискурсу, конвенції цитування	Дотримання етикету ділового спілкування, міжкультурна чутливість
Стратегічний	Уміння працювати з корпусами, AI-інструменти для перевірки тексту	Адаптація комунікації до аудиторії, використання цифрових платформ

Джерело: складено авторами на основі [5, с. 248].

Як засвідчують дані таблиці 1, академічна та професійна комунікація характеризуються спільною базовою структурою, проте кожна реалізується у специфічних жанрах і регістрах. Зокрема, лінгвістичний компонент академічної комунікації передбачає оволодіння загальнонауковою лексикою (furthermore, consequently, notwithstanding) та спеціальною термінологією, тоді як професійна комунікація вимагає ділових кліше (please find attached, with reference to) та фахової термінології. Ці відмінності підтверджують висновок Є. Ісакової [2, с. 20].

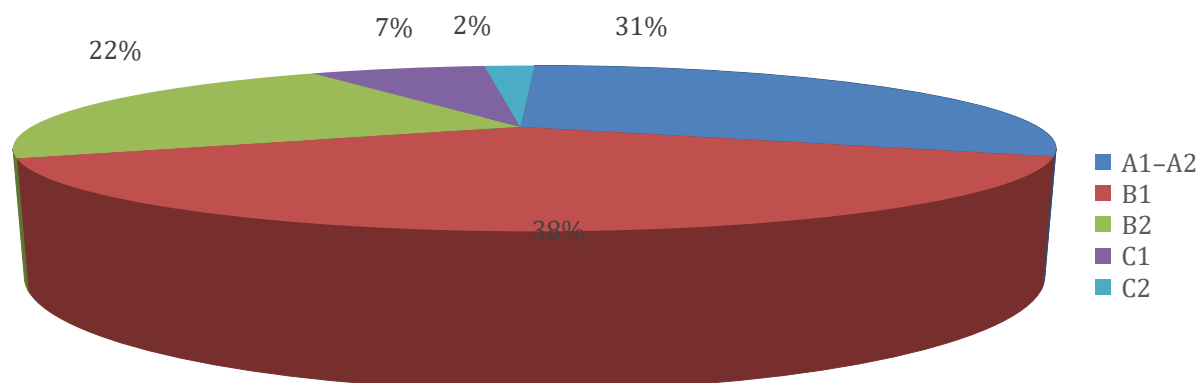

Рис. 1. Розподіл рівнів володіння англійською мовою серед студентів ЗВО України (за шкалою CEFR), 2025 р. (за даними EF EPI)

Джерело: складено авторами на основі [16].

Рис. 1 унаочнює розподіл рівнів: 31 % студентів на рівні A1–A2, 38 % – B1, 22 % – B2, і лише 9 % досягають просунутого C1–C2. Ці дані кореспондують з висновками О. Коваленко [3, с. 238]. Нормативну базу визначають два ключових документи: Закон [11] встановлює рівні B1 для бакалаврів та B2 для магістрів, а Методичні рекомендації МОН [8] деталізують механізми реалізації.

Таблиця 2

Нормативні вимоги до рівня англомовної підготовки здобувачів вищої освіти

Категорія	Рівень CEFR	Документ	Практичні вимоги
Бакалавр	B1	Закон № 3760-20	Розуміння фахових текстів, участь у дискусіях
Магістр	B2	Закон № 3760-20	Наукові тексти, виступи на конференціях
PhD	B2–C1	Метод. рек. № 898	Публікації у міжнародних журналах, рецензування
НПП	B2+	Закон № 3760-20	Ведення курсів англійською, наукове керівництво

Джерело: складено авторами на основі [8].

Дані таблиці 2 демонструють поступове зростання вимог залежно від освітнього ступеня. Ця градація кореспондує з висновками А. Марчишиної та О. Галайбіді [7, с. 48] про потребу цілеспрямованого формування жанрових компетентностей в аспірантурі. Методика має бути диференційованою: для бакалаврів – акцент на загальних комунікативних уміннях, для магістрів та аспірантів – робота з жанрами академічного та професійного дискурсу.

МЕТОДИЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ ЗВО		
Мета: формування навичок академічної та професійної комунікації на рівні B2–C1		
▼ ▼ ▼		
I ЕТАП Діагностично-мотиваційний	II ЕТАП Операційно-діяльнісний	III ЕТАП Рефлексивно-оцінювальний
- Вхідне тестування (B1–C1) - Аналіз потреб студентів - Формування мотивації - Ознайомлення з цифровими інструментами	- Робота з корпусами (COCA, BNC) - Академічне письмо (стаття, тези) - Ділова комунікація (лист, презентація) - Інтерактивні технології (кейси, дебати)	- Підсумкове тестування - Самооцінка та взаємооцінка - Аналіз портфоліо - Коригування навчальних траєкторій
▼		
Результат: сформованість умінь академічної та професійної англомовної комунікації		

Рис. 2. Поетапна методична модель розвитку академічної та професійної комунікації англійською мовою

Джерело: складено авторами самостійно.

Як видно зі рис. 2, модель складається з трьох взаємопов'язаних етапів. На першому етапі, відповідно до досліджень Н. Коротка [4, с. 247], важливо активізувати внутрішню мотивацію через демонстрацію практичної значущості англомовної комунікації. Операційно-діяльнісний етап передбачає роботу з корпусами COCA та BNC, що, за даними О. Чайковської [14, с. 177], формує навички самостійного пошуку колокацій та стилістичних особливостей наукового дискурсу. Рефлексивно-оцінювальний етап кореспондує з принципами рефлексивності О. Титаренко, Н. Леміш та ін. [12, с. 60].

Таблиця 3

Цифрові інструменти для розвитку англомовної комунікації у ЗВО

Інструмент	Тип комунікації	Дидактичні можливості	Рівень CEFR
COCA / BNC	Академічна	Аналіз колокацій, лексичних моделей, частотності	B2–C1
Grammarly / ProWritingAid	Академ. / Проф.	Перевірка граматики, стилю, плагіату, тональності	B1–C2
Quizlet / Kahoot	Академ. / Проф.	Вивчення термінології, інтерактивні вікторини	A2–B2
Zoom / MS Teams	Професійна	Ділові переговори, онлайн-презентації, проєкти	B1–C1
Google Scholar / Scopus	Академічна	Пошук та аналіз наукових джерел	B2–C2
Padlet / Miro	Академ. / Проф.	Інтерактивні дошки, колаборативне навчання	A2–C1

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 232-233].

Корпусні інструменти (табл. 3) дають змогу аналізувати автентичні зразки академічного дискурсу. Зокрема, за даними корпусу COCA, конструкція *the study examines* зустрічається у 4 872 контекстах академічного субкорпусу, що свідчить про її нормативність для наукового стилю, тоді як *this paper looks at* має лише 287 вживань, що вказує на неформальний характер. Інтерактивні платформи, як зазначає Л. Максимчук [6, с. 126], сприяють активізації лексичного запасу через ігрову механіку.

ЖАНРИ АНГЛОМОВНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ			
Академічна комунікація		Професійна комунікація	
Письмо	Мовлення	Письмо	Мовлення
- Наукова стаття - Анотація (abstract) - Тези доповіді - Рецензія (review) - Грантова заявка	- Доповідь - Дискусія - Захист проєкту - Постерна сесія - Q&A	- Діловий лист - Звіт (report) - Комерційна пропозиція - Резюме (CV) - Меморандум	- Переговори - Презентація - Співбесіда - Нарада (meeting) - Networking

Рис. 2. Система жанрів англомовної академічної та професійної комунікації

Джерело: складено авторами самостійно

Жанровий підхід (рис. 2) передбачає послідовне оволодіння текстовими моделями: на початковому етапі – анотація та діловий лист, на середньому – тези доповіді та звіт, на завершальному – наукова стаття та комерційна пропозиція. Такий підхід кореспондує з висновками Л. Лозинської, Н. Курах та І. Депчинської [5, с. 249] про необхідність поєднання комунікативного підходу з автентичними матеріалами фахового

спрямування. Практичний аспект передбачає використання CLIL, що, за I. Shkarban [15, с. 49], створює природне середовище для розвитку академічних умінь.

Таблиця 4

Типологія навчальних завдань для розвитку академічної та професійної комунікації

Тип завдання	Академічна	Професійна	Цифрові інструменти
Рецептивні	Читання наукових статей, аналіз структури дослідження	Читання ділової кореспонденції, аналіз контрактів	Google Scholar, COCA
Продуктивні (письмо)	Написання анотації, тез, рецензії	Ділові листи, звіти, комерційні пропозиції	Grammarly, Overleaf
Продуктивні (мовлення)	Доповідь, академічна дискусія, захист проєкту	Ділові переговори, презентація, співбесіда	Zoom, MS Teams
Інтерактивні	Рецензування робіт, спільне написання статті	Рольова ділова гра, кейс-метод, вебквест	Padlet, Miro, Kahoot

Джерело: складено авторами на основі [14, с. 176].

Таблиця 4 демонструє типологію завдань. Практична реалізація передбачає, що кожне заняття містить завдання обох типів. Наприклад, заняття «Написання наукової статті» включає: рецептивне – аналіз структури статті з бази Scopus; продуктивне – написання анотації з корпусними колокаціями; інтерактивне – взаємне рецензування за рубрикою I. Shkarban [15, с. 50]. Ефективність інтерактивних технологій підтверджується дослідженнями І. Турчин та ін. [13, с. 53]. Т. Анпілогова та ін. [1, с. 232] засвідчили, що систематичне ведення портфоліо підвищує усвідомленість студентів щодо власних стратегій.

Таблиця 5

Критерії оцінювання рівня сформованості англомовної комунікації

Критерій	Високий (B2–C1)	Середній (B1)	Низький (A2)
Лексико-граматична правильність	Вільне використання академічної лексики, мінімум помилок	Достатній словник, помилки у складних конструкціях	Обмежений словник, часті граматичні помилки
Дискурсивна компетентність	Логічна структура, адекватні засоби когезії	Послідовний виклад із незначними порушеннями	Фрагментарний виклад без чіткої структури
Жанрова відповідність	Повна відповідність жанровим конвенціям	Часткове дотримання жанрових вимог	Невідповідність жанровим вимогам
Прагматична ефективність	Досягнення комунікативної мети, переконливість	Часткове досягнення мети	Комунікативна мета не досягнута

Джерело: складено авторами на основі [10].

Запропонована критеріальна система (табл. 5) відповідає поглядам Н. Мукан, Т. Горохівської та ін. [9] щодо інтегрального характеру іншомовної комунікативної компетентності, яка включає лінгвістичний, соціолінгвістичний, прагматичний та стратегічний компоненти.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Практична реалізація запропонованої методичної моделі потребує детального розгляду кожного з її компонентів у контексті конкретних навчальних ситуацій. Діагностично-мотиваційний етап передбачає визначення вхідного рівня англомовної підготовки студентів за допомогою стандартизованих тестів – EF SET (безкоштовний онлайн-тест, що забезпечує сертифікований результат за шкалою CEFR) або Oxford Placement Test (який дає змогу диференціювати рівні від A1 до C2 з високою точністю). На основі результатів тестування здійснюється розподіл студентів на підгрупи за рівнем мовної підготовки, що уможлиблює диференціацію навчальних завдань та забезпечення принципу доступності.

Особливу увагу на діагностично-мотиваційному етапі приділено аналізу академічних та професійних потреб студентів, який здійснюється за допомогою спеціально розробленої анкети. Анкета містить питання щодо сфери майбутньої професійної діяльності, досвіду взаємодії з іноземними партнерами, наявності публікацій або доповідей англійською мовою, а також суб'єктивної оцінки власних сильних і слабких сторін у різних видах мовленнєвої діяльності. Результати анкетування дають змогу побудувати індивідуальний профіль студента та визначити пріоритетні напрями його мовної підготовки. Як зазначає Н. Коротка, активізація внутрішньої мотивації через демонстрацію практичної значущості англомовної комунікації є визначальним чинником успішності навчання [4, с. 247].

Операційно-діяльнісний етап є центральним компонентом методичної моделі та реалізується за двома паралельними напрямками – академічна та професійна комунікація. Робота з корпусними технологіями передбачає систематичне використання корпусу COCA (Corpus of Contemporary American English), який налічує понад 1,2 мільярда слів та дає змогу здійснювати пошук колокацій, визначати частотність лексичних одиниць та аналізувати стилістичні особливості різних жанрів – наукового, публіцистичного, художнього, розмовного. Академічний субкорпус COCA містить понад 120 мільйонів слів із наукових журналів та монографій, що забезпечує репрезентативну базу для навчальних вправ. Паралельно використовується Британський національний корпус (BNC), який уможлиблює порівняльний аналіз американського та британського варіантів англійської мови.

Практичне застосування корпусних технологій на заняттях реалізується через систему вправ зростаючої складності. На початковому рівні студенти виконують вправи на пошук колокацій за заданим ключовим словом: наприклад, пошук дієслів, що сполучаються з іменником *research* (*conduct research, carry out research, undertake research*), або прикметників, що сполучаються з іменником *analysis* (*comprehensive analysis, thorough analysis, critical analysis*). На середньому рівні студенти аналізують частотність вживання синонімічних конструкцій у різних жанрах: так, конструкція *the study examines* зустрічається у 4 872 контекстах академічного субкорпусу COCA, тоді як *this paper looks at* – лише у 287, що свідчить про значно вищу стилістичну нормативність першої конструкції для академічного дискурсу. На просунутому рівні студенти самостійно аналізують корпусні дані для визначення жанрових конвенцій конкретних типів наукових текстів – анотацій, оглядів літератури, методологічних розділів [14, с. 177].

Формування навичок академічного письма здійснюється через поетапне оволодіння жанрами наукового дискурсу. Робота з жанром анотації (abstract) передбачає послідовне засвоєння структурних елементів: формулювання мети дослідження (The purpose of this paper is to...; This study aims to...; The present research examines...), опис методів (The study employs...; The methodology involves...; Data were collected through...), виклад результатів (The findings suggest...; The results indicate...; Analysis reveals...) та висновків (The study contributes to...; The implications include...; These findings have practical significance for...). Кожен структурний елемент відпрацьовується окремо з використанням корпусних даних для визначення найчастотніших і найнормативніших конструкцій.

Паралельно з академічним письмом здійснюється формування навичок ділової комунікації. Робота з жанром ділового листа (business letter / email) передбачає оволодіння стандартними формулами привітання (Dear Mr/Ms...; To Whom It May Concern), формулами вступу (I am writing to inquire about...; With reference to your letter of...; Further to our telephone conversation...), основної частини (I would like to inform you that...; Please find attached...; We would be grateful if you could...) та завершення (I look forward to hearing from you; Should you require any further information, please do not hesitate to contact me). Особлива увага приділяється прагматичним та етикетним аспектам ділової комунікації, які, за Є. Ісаковою, становлять невід'ємну складову міжнародного комунікаційного інструменту [2, с. 20].

Інтерактивний компонент методики реалізується через кейс-метод, рольові ділові ігри та проєктну діяльність. Кейс-метод передбачає аналіз реальних ситуацій професійної комунікації: наприклад, студенти-економісти аналізують кейс міжнародних переговорів між компаніями з різних країн, визначаючи комунікативні стратегії, лексичні засоби переконання та культурні особливості ділового етикету. Рольові ділові ігри моделюють типові ситуації професійної взаємодії: проведення наради, презентацію нового продукту, переговори з іноземними партнерами, інтерв'ю при працевлаштуванні. Як засвідчують дослідження І. Турчин, Н. Городецької та ін. [13, с. 53], використання ситуативних завдань суттєво підвищує готовність студентів до англомовної професійної взаємодії.

Рефлексивно-оцінювальний етап включає підсумкове тестування за допомогою стандартизованих інструментів, формувальне оцінювання на основі портфоліо, самооцінку та взаємне оцінювання за визначеними критеріями. Портфоліо студента включає зразки академічних текстів (анотації, тези, фрагменти статей), ділові документи (лист-запит, комерційна пропозиція, звіт), записи усних виступів (відео академічної презентації, аудіо ділових переговорів), а також рефлексивні записи. За даними Т. Анпілогової, О. Бондар-Фурси та Ю. Бондаренко [1, с. 232], систематичне ведення портфоліо з використанням цифрових платформ підвищує усвідомленість студентів щодо власних навчальних стратегій та сприяє розвитку автономії. Реалізація CLIL-підходу, за І. Shkarban [15, с. 49], забезпечує інтеграцію фахового змісту з мовною підготовкою. Л. Максимчук [6, с. 126] також засвідчила ефективність інтерактивних платформ для активізації мовленнєвої діяльності студентів. Досвід Львівської політехніки [10] підтверджує, що інтегрування предметного змісту з мовною підготовкою значно підвищує мотивацію, а О. Коваленко [3, с. 238] констатує, що дигіталізація навчального процесу є необхідною передумовою формування іншомовної комунікативної компетентності.

Важливим аспектом практичної реалізації методики є розробка системи навчальних матеріалів, адаптованих до конкретних спеціальностей. Для студентів-юристів доцільним є використання кейсів із реальної судової практики міжнародних судів, текстів міжнародних конвенцій та угод, зразків юридичної кореспонденції англійською мовою. Для студентів-економістів – аналіз фінансових звітів міжнародних

компаній, презентацій для інвесторів, зразків бізнес-планів. Для студентів-інженерів – технічних специфікацій, патентних описів, інструкцій з експлуатації обладнання. Такий диференційований підхід забезпечує автентичність навчальних матеріалів та підвищує мотивацію студентів завдяки усвідомленню безпосереднього зв'язку між навчальною діяльністю та майбутньою професійною практикою, що підтверджується висновками Н. Мука, Т. Горохівської та ін. [10] та А. Марчишиної, О. Галайбіді [7, с. 50].

Окрему увагу слід приділити формуванню навичок академічної усної комунікації, яка передбачає підготовку та виголошення наукових доповідей, участь в академічних дискусіях, проведення постерних сесій та відповідей на запитання аудиторії. Для розвитку цих навичок доцільно використовувати метод відеозйомки виступів з подальшим аналізом за критеріями: структурованість доповіді, адекватність академічного реєстру, вимова та інтонація, зоровий контакт з аудиторією, використання візуальних засобів (презентацій). Порівняння записів на початку та наприкінці курсу дає змогу об'єктивно зафіксувати прогрес студента та визначити зони подальшого розвитку. Як засвідчують дослідження О. Титаренко, Н. Леміш та ін. [12, с. 61], принцип рефлексивності є основою ефективної дидактичної моделі, оскільки спонукає студентів до свідомого аналізу власної комунікативної діяльності.

Порівняння з результатами інших досліджень. Отримані результати узгоджуються з положеннями Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), у якому комунікативна компетентність визначається як сукупність лінгвістичних, соціолінгвістичних та прагматичних складових, а також із рекомендаціями Ради Європи щодо розвитку багатомовності та міжкультурної взаємодії в освітньому просторі. Вони також співвідносяться з концептуальними положеннями UNESCO Education 2030 Framework for Action, де іншомовна підготовка розглядається як невід'ємна складова забезпечення якісної освіти та формування глобальної громадянськості. Одержані висновки підтверджують результати досліджень J. Flowerdew та M. Peacock, які обґрунтовують необхідність систематичного навчання жанрових конвенцій академічного дискурсу, K. Hyland, який доводить ефективність корпусного підходу до формування навичок наукового письма, а також D. Biber та S. Conrad, які наголошують на значущості реєстрового аналізу для розвитку дискурсивної компетентності. Водночас, на відміну від більшості зарубіжних досліджень, у роботі запропоновано практичну модель реалізації англomовної академічної та професійної підготовки в умовах українського закладу вищої освіти шляхом інтеграції корпусних технологій, цифрових інструментів, інтерактивних методів та критеріального оцінювання.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні поетапної методичної моделі розвитку академічної та професійної англomовної комунікації як системної складової іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до положень Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024). У роботі обґрунтовано дидактичний потенціал корпусних технологій (COCA, BNC) та цифрових інструментів (Grammarly, ProWritingAid, Quizlet, Kahoot) як інтегрованих засобів формування комунікативної компетентності, що забезпечують поєднання діагностичних процедур, інтерактивного навчання, жанрово-дискурсивного аналізу та критеріального оцінювання у цілісну систему формування англomовних умінь академічного та професійного характеру. Систематизовано структурні компоненти іншомовної комунікативної компетентності – лінгвістичний, дискурсивний, прагматичний, соціолінгвістичний та стратегічний – у їхньому функціональному взаємозв'язку в контексті академічного та фахового спілкування. Подальшого розвитку набули наукові підходи до інтеграції корпусного, комунікативного та компетентнісного підходів у єдину модель англomовної підготовки, орієнтовану на формування загальних компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Практичне значення. Практичне значення дослідження полягає в науковому узагальненні методичного досвіду застосування корпусних технологій, цифрових платформ та інтерактивних методів для розвитку академічної та професійної англомовної комунікації у навчальному процесі закладів вищої освіти. Запропонована модель може бути використана закладами вищої освіти під час розроблення робочих програм навчальних дисциплін з англійської мови за професійним спрямуванням, укладання навчально-методичних комплексів, організації самостійної роботи здобувачів освіти, проведення діагностичних та підсумкових контрольних заходів, а також реалізації міждисциплінарних освітніх проєктів.

Висновки

Проведений аналіз дає підстави для формулювання низки висновків. По-перше, нормативна база розвитку англомовної комунікації у ЗВО визначається Законом України «Про застосування англійської мови в Україні» та Методичними рекомендаціями МОН, які встановлюють диференційовані вимоги від рівня B1 для бакалаврів до B2–C1 для аспірантів та науково-педагогічних працівників.

По-друге, систематизовано п'ять структурних компонентів академічної та професійної англомовної комунікативної компетентності – лінгвістичний, дискурсивний, прагматичний, соціолінгвістичний та стратегічний. Ця систематизація доповнена практичними індикаторами для кожного рівня CEFR. По-третє, запропоновано поетапну методичну модель із трьох етапів: діагностично-мотиваційного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-оцінювального. Модель інтегрує корпуси COCA та BNC, платформи Grammarly, Quizlet, Zoom, жанровий підхід до навчання академічного та ділового письма, інтерактивні технології та критеріальну систему оцінювання. По-четверте, розроблено типологію навчальних завдань рецептивних, продуктивних та інтерактивних типів для обох видів комунікації з визначенням конкретних цифрових інструментів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою навчально-методичних комплексів для студентів різних спеціальностей, верифікацією запропонованої моделі в умовах педагогічного експерименту, створенням стандартизованих інструментів оцінювання англомовної комунікативної компетентності, а також дослідженням ефективності гібридних форматів навчання у формуванні англомовних комунікативних умінь студентів ЗВО.

Література:

1. Анпілогова Т. В., Бондар-Фурса О. С., Бондаренко Ю. С. Англійська мова професійного спрямування у цифрову епоху. *Наукові записки Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій*. 2026. № 1. С. 229–235. DOI: 10.31673/2786-8362.2026.016852. URL: <https://journals.duikt.edu.ua/index.php/sciencenotes/article/view/3515> (дата звернення: 20.07.2026).
2. Ісакова Є. П. Ділова англійська мова як міжнародний комунікаційний інструмент. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2024. № 2. С. 18–23. DOI: 10.52726/as.humanities/2024.2.3. URL: <https://academystudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/587> (дата звернення: 20.07.2026).
3. Коваленко О. Дигіталізація навчального процесу як умова ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 3. С. 236–240. DOI: 10.32405/2411-1317-2024-3-236-240. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/785> (дата звернення: 20.07.2026).

4. Коротка Н. В. Формування мотивації навчальної діяльності в процесі вивчення англійської мови при навчанні аспірантів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 9 (77). С. 246–249. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2862> (дата звернення: 20.07.2026).
5. Лозинська Л. Ф., Курах Н. П., Депчинська І. А. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. № 1. С. 245–252. DOI: 10.52726/as.humanities/2022.1.38. URL: <https://academystudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/283> (дата звернення: 20.07.2026).
6. Максимчук Л. Іншомовна підготовка студентів закладів вищої освіти до професійної комунікації засобами інтерактивних технологій. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Т. 27, № 4. С. 121–133. DOI: 10.32453/pedzbirnyk.v27i4.914. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/914> (дата звернення: 20.07.2026).
7. Марчишина А., Галайбіда О. Англомовна підготовка аспірантів: змістово-методичний аспект. *Причорноморські філологічні студії*. 2026. № 10. С. 46–53. DOI: 10.32782/bsps-2026.10.7. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/view/696> (дата звернення: 20.07.2026).
8. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України : лист МОН України від 25.07.2023 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0898729-23> (дата звернення: 20.07.2026).
9. Муқан Н., Горохівська Т., Ієвлев О., Чубінська Н., Кобрин, В. Іншомовна комунікативна компетентність: поняттєво-категорійний дискурс. *Академічні візії*. 2023. Вип. 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738> (дата звернення: 20.07.2026).
10. Муқан Н., Горохівська Т., Ієвлев О., Чубінська Н., Кобрин, В. Формування іншомовної комунікативної компетентності сучасного фахівця (досвід Національного університету «Львівська політехніка»). *Академічні візії*. 2023. Вип. 25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/737> (дата звернення: 20.07.2026).
11. Про застосування англійської мови в Україні : Закон України від 04.06.2024 № 9432-д. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20> (дата звернення: 20.07.2026).
12. Титаренко О. Ю., Леміш Н. Є., Леута О. І., Бегека Д. А., Зернецька А. А. Педагогічні стратегії викладання формально-теоретичного блоку мовознавчих дисциплін в аспірантурі. *Наукові записки. Серія педагогічні науки*. 2025. Вип. 162. С. 56–64. URL: <http://nz.npu.edu.ua/article/view/336660> (дата звернення: 20.07.2026).
13. Турчин І. М., Городецька Н. Г., Добровольська С. Р., Гавришків Н. Б. Шляхи підвищення іноземної комунікативної компетентності майбутніх фахівців-юристів. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2023. № 4. С. 50–55. DOI: 10.52726/as.pedagogy/2022.4.8. URL: <https://w.publichne-pravo.com.ua/index.php/pedagogy/article/view/402> (дата звернення: 20.07.2026).
14. Чайковська О. В. Використання корпусних механізмів для покращення володіння академічною англійською мовою серед аспірантів: вплив на навчальний процес. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2025. Вип. 18. С. 174–183. DOI: 10.28925/2414-0325.2025.1814. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/588> (дата звернення: 20.07.2026).

15. Shkarban I. EAP for Masters in Philosophy: CLIL aspects. *Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Philology"*. 2024. Issue 22 (90). P. 48–51. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49854/> (date of access: 20.07.2026).

16. EF Education First. EF English Proficiency Index 2025. 14th ed. Lucerne : EF Education First, 2025. 60 p. URL: <https://www.ef.com/epi/> (date of access: 20.07.2026).

References

1. Anpilohova, T. V., Bondar-Fursa, O. S., & Bondarenko, Yu. S. (2026). English for specific purposes in the digital era. *Naukovi Zapysky Derzhavnoho Universytetu Informatsiino-Komunikatsiinykh Tekhnolohii*, (1), 229–235. <https://doi.org/10.31673/2786-8362.2026.016852>

2. Isakova, Ye. P. (2024). Business English as an international communication tool. *Akademichni Studii. Seriiia "Humanitarni Nauky"*, (2), 18–23. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2024.2.3>

3. Kovalenko, O. (2024). Digitalization of the educational process as a condition for effective formation of foreign language communicative competence of future specialists. *Ukrainskyi Pedagogichnyi Zhurnal*, (3), 236–240. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-236-240>

4. Korotka, N. V. (2020). Formation of motivation for learning activities in the process of studying English in postgraduate training. *Naukovi Zapysky Natsionalnoho Universytetu "Ostrozka Akademiia". Seriiia "Filolohiia"*, 9(77), 246–249. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2862>

5. Lozynska, L. F., Kurakh, N. P., & Depchynska, I. A. (2022). Formation of foreign language communicative competence of students in the process of learning a foreign language. *Akademichni Studii. Seriiia "Humanitarni Nauky"*, (1), 245–252. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.38>

6. Maksymchuk, L. (2022). Foreign language training of higher education students for professional communication by means of interactive technologies. *Zbirnyk Naukovykh Prats Natsionalnoi Akademii Derzhavnoi Prykordonnoi Sluzhby Ukrainy. Seriiia: Pedagogichni Nauky*, 27(4), 121–133. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v27i4.914>

7. Marchyshyna, A., & Halaibida, O. (2026). English language training for PhD students: Content and methodological aspects. *Prychornomorski Filolohichni Studii*, (10), 46–53. <https://doi.org/10.32782/bsps-2026.10.7>

8. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *Metodychni rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakisnoho vyvchennia, vykladannia ta vykorystannia anhliskoi movy u zakladyakh vyshchoi osvity Ukrainy* (Letter No. 898, July 25, 2023). <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0898729-23>

9. Mukan, N., Horokhivska, T., Ievliev, O., Chubinska, N., & Kobryn, V. (2023a). Foreign language communicative competence: Conceptual and categorical discourse. *Akademichni Vizii*, (15). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738>

10. Mukan, N., Horokhivska, T., Ievliev, O., Chubinska, N., & Kobryn, V. (2023b). Formation of foreign language communicative competence of a modern specialist (experience of Lviv Polytechnic National University). *Akademichni Vizii*, (25). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/737>

11. Law of Ukraine on the Use of English in Ukraine, No. 3760-20 (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20>

12. Tytarenko, O. Yu., Lemish, N. Ye., Leuta, O. I., Beheka, D. A., & Zernetska, A. A. (2025). Pedagogical strategies for teaching the formal-theoretical block of linguistic disciplines in postgraduate studies. *Naukovi Zapysky. Seriiia Pedagogichni Nauky*, (162), 56–64. <http://nz.npu.edu.ua/article/view/336660>

13. Turchyn, I. M., Horodetska, N. H., Dobrovolska, S. R., & Havryshkiv, N. B. (2023). Ways to improve foreign communicative competence of future legal professionals. *Akademichni Studii. Seriiia "Pedahohika"*, (4), 50–55. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.8>
14. Chaikovska, O. V. (2025). Using corpus mechanisms to improve academic English proficiency among postgraduates: Impact on the educational process. *Vidkryte Osvitnie E-seredovyshche Suchasnoho Universytetu*, (18), 174–183. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.1814>
15. Shkarban, I. (2024). EAP for Masters in Philosophy: CLIL aspects. *Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Philology"*, 22(90), 48–51. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49854/>
16. EF Education First. (2025). *EF English Proficiency Index 2025* (14th ed.). <https://www.ef.com/epi/>